

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرحله‌ی آماده‌سازی فایل				
تکمیل مآخذ و ویرایش نهایی	ویرایش دوم	ذکر مآخذ	تصحیح و ویرایش اولیه	پیاده‌سازی

آیا زیارت حضرت عبدالعظیم علیه السلام ما را از زیارت امام حسین علیه السلام بی‌نیاز می‌کند؟

کلیدواژگان: امام حسین علیه السلام، حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام، زیارت، تفاوت مثل و عین، قبه، حرم حقیقی، قلب، اجابت دعا.

گاهی یک چیز عین چیزی است، گاه مثل چیزی است؛ این دو فرق می‌کند. یک‌وقت می‌گوییم این عین آن است، یعنی در همه‌ی ابعاد، مشخصات، ویژگی‌ها، آثار و خصوصیات مطابق آن است؛ این می‌شود عین آن. اما یک چیز مثل چیز دیگری است، [فرق دارد]. البته در زبان عربی این مفهومی که من به فارسی می‌گویم عین و مثل، به گونه‌ی دیگری تعبیر می‌شود ولی مفهوم همین است. نمونه‌اش را خدمتان عرض کنم.

در خطبه‌ی متقین نهج‌البلاغه امیرالمؤمنین علیه السلام در وصف متقین می‌فرماید: **وَ الْجَنَّةُ كَمَنْ قَدْ رَأَاهَا فَهُمْ فِيهَا مُنْعَمُونَ وَ هُمْ وَ النَّارُ كَمَنْ قَدْ رَأَاهَا وَ هُمْ فِيهَا مُعَذَّبُونَ**^۱: متقین با بهشت، **كَمَنْ**، مثل کسی هستند که بهشت را می‌بینند و در بهشت متنعم است و در رابطه با دوزخ هم مثل کسی هستند که دوزخ را می‌بینند و الان در آتش دوزخ می‌سوزد؛ این قدر این باور برایش پررنگ و غلیظ است. ببینید اینجا بحث **كَمَنْ** است؛ یعنی مثل کسی که! این غیر از این است که **مَنْ رَأَاهَا**؛ یعنی غیر از آن کسی است که می‌بیند. یک

۱. ابن‌شعبه‌حرانی، تحف‌العقول، ص ۱۵۹؛ سیدرضی، نهج‌البلاغه، ص ۳۰۳ و مجلسی، بحارالانوار، ج ۶۴، ص ۳۱۵.

کسی می بیند، یک کسی مثل کسی است که می بیند؛ این دو تا یکی نیستند. لذا امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: **لَوْ كُشِفَ الْغِطَاءُ مَا اَزْدَدْتُ يَقِينًا**:^۲ پرده ای جلوی من نیست! همه ی پرده هایی هم که الان جلوی خلق است اگر کنار برود یک سر سوزن به یقین من اضافه نمی شود. پیغمبر صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: **إِنَّكَ تَسْمَعُ مَا أَسْمَعُ وَتَرَى مَا أَرَى**:^۳ آن چیزی که من رسول الله می شنوم، توی علی هم می شنوی! آن چیزی که من رسول الله می بینم توی علی هم می بینی. اینجا بحث **كَمَنْ** نیست؛ اینجا می فرماید تو می بینی! اما یکجا می گوئیم این مثل کسی است که می بیند؛ این دو تا یکی نیست.

حال در رابطه با زیارت حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام هم شاید همین تعبیر درست باشد؛ یعنی جمله ای که در زیارتنامه اشاره کرده اند که براساس آن روایت منسوب به امام هادی علیه السلام است، **أهمین معنا** را می رساند. [این زیارتنامه را هم یکی از علما نوشته و ماثور نیست؛ منتهی به معصوم نیست؛ منتهی زیارتنامه ی بسیار قشنگی است و از زیارت حضرت معصومه علیها السلام کپی شده است. زیارت حضرت معصومه علیها السلام ماثور است؛ یعنی از امام معصوم نقل شده است. یک عالم و دانشمندی که نمی دانیم چه کسی بوده، براساس ذوقش متن زیارت حضرت معصومه علیها السلام را گرفته، از روی آن زیارتنامه ای برای حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام درست کرده است. آن وقت این جمله را براساس روایتی که از امام هادی علیه السلام نقل شده، در این متن آورده که **أَلْسَلَامٌ عَلَيْكَ يَا مَنْ بَرِيَارَتِهِ ثَوَابُ زِيَارَةِ سَيِّدِ الشُّهَدَاءِ يُرْتَجَى**:^۴ سلام بر تو! ای کسی که با زیارت او امید می رود که انسان به ثواب زیارت امام حسین علیه السلام برسد. این عبارت را براساس آن روایت در متن این زیارتنامه آورده است. علی ای حال بدانیم زیارت امام حسین علیه السلام یک چیز است، زیارت حضرت عبدالعظیم علیه السلام چیز دیگری است. این چیز دیگر شباهتی دارد ولذا هرکس این

۲. ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۱، ص ۲۰۲؛ ابن شاذان، فضائل، ص ۱۳۷ و دیلمی، ارشاد القلوب، ج ۲، ص ۲۱۲.

۳. سید رضی، نهج البلاغه، ص ۳۰۱؛ ابن ابی جمهور، عوالی اللئالی، ج ۴، ص ۱۲۲ و مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۴، ص ۴۷۶.

۴. محدث قمی، مفاتیح الجنان، زیارت حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام.

بزرگوار را در ری زیارت کند شباهت پیدا می‌کند با کسی که حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام را در کربلا زیارت کرده؛ اینها هم‌تراز نیستند؛ اما مشابه هم هستند. فرض کنید مادری دو تا فرزند دارد؛ یکی از آنها ده، دوازده ساله و یکی هم دو، سه ساله؛ ولی خیلی شبیه هم هستند. می‌گوییم این دو تا خیلی شبیه هم هستند؛ اما سنشان و فهمشان فرق می‌کند؛ خیلی خصوصیاتشان فرق می‌کند؛ اما شباهت ظاهری خیلی زیادی دارند؛ یا حتی ممکن است شباهت اخلاقی و رفتاری و عاداتشان هم شبیه هم باشد.

به‌رحال این نکته‌ی ظریفی است که باید توجه کنیم. هم قدر زیارت حضرت عبدالعظیم علیه السلام را بدانیم و امیدوارم موفق باشیم به تشرّف، و هم طوری نشود که بگوییم حضرت عبدالعظیم علیه السلام اینجا هستند دیگر پس چرا کربلا برویم؟! این برداشت نشود. البته امیدواریم خدای متعال حجاب‌ها را بردارد و همه‌جا برای ما کربلا باشد. یعنی **كُلُّ يَوْمٍ عَاشُورَاءُ وَ كُلُّ أَرْضٍ كَرْبَلَاءُ**^۵ همه‌جا برای ما کربلا باشد؛ یعنی هر جا آن توجه تام و حسّ حضور به ما دست داد، می‌شود تحت قبّه‌ی امام حسین علیه السلام! اینکه فرمودند: **وَ إِجَابَةُ الدُّعَاءِ تَحْتَ قُبَّتِهِ**^۶ به این معنا نیست که زیر آن گنبدی که الان ضریح زیر آن ساخته شده؛ چون این عبارت زمانی گفته شده که هنوز حرمی ساخته نشده بود که گنبدی داشته باشد، که حالا بگوییم زیر آن گنبد دعا اجابت می‌شود. دقت کردید؟! الان تلقّی‌ها این است که **وَ إِجَابَةُ الدُّعَاءِ تَحْتَ قُبَّتِهِ**، یعنی زیر گنبدی که ضریح حضرت اباعبدالله علیه السلام در آن واقع شده، کسی آنجا دعا کند، دعایش اجابت می‌شود؛ در حالی که وقتی این عبارت را فرمودند اصلاً چنین مصداقی وجود نداشته! هنوز ساختمانی نبوده، گنبد و بارگاهی نبوده که بگوییم مقصود زیر آن گنبد است! از اینجا باید راه پیدا کنیم که چیز دیگری مقصود است! و یک نکته هم اضافه کنم، امیدواریم اینها جسارت نباشد و ظرفیت فهمش هم باشد. تا به حال شما کم زیر گنبد امام حسین علیه السلام رفته‌اید و در حرم حضرت اباعبدالله علیه السلام دعا کرده‌اید، بعد هم اجابت

^۵ این عبارت از اقوال اهل معرفت است.

^۶ ابن‌فهدحلی، عدّه‌الدّاعی، ص ۵۷؛ حرّعاملی، وسائل‌الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۳۷ و مجلسی، زادالمعاد، ص ۵۱۱.

نشده؟! از همین جا کمی عمیق شویم و بفهمیم آن قبه‌ی اباعبدالله علیه السلام چیز دیگری است! کسی زیر آن قبه دعا کند یقیناً دعایش مستجاب است؛ حالا می‌خواهد در کربلا باشد، می‌خواهد هر جای دیگر باشد. امیدواریم به حرم اباعبدالله علیه السلام راه پیدا کنیم؛ به آن حرم حقیقی اباعبدالله علیه السلام که قلب است! فرمودند: **قَبْرُهُ فِي قَلْبٍ مَنْ وَالَاهُ:** قبر حضرت اباعبدالله علیه السلام در قلب آن کسی است که اهل ولایت آن حضرت است. امیدوارم خدا پرده را کنار بزند و بینید که اینها واقعیت است؛ بینید که **وَ فِي قُلُوبٍ مَنْ وَالَاهُ قَبْرُهُ:**^۷ قبر حقیقی در قلب اهل ولایت آن حضرت است. آن وقت آنجاست که **وَ إِجَابَةُ الدُّعَاءِ تَحْتَ قُبَّتِهِ،** برایتان مصداق پیدا می‌کند و هر جای عالم که باشید مهم نیست؛ در خشکی، دریا، در آسیا، آفریقا، اروپا، امریکا، هر جای دنیا باشید در هر شهری، در هر دیاری آن حسّ حضور که دست داد و خودتان را در محضر حضرت اباعبدالله علیه السلام دیدید، آنجا می‌شود قبه‌ی حضرت اباعبدالله علیه السلام و آن وقت **وَ إِجَابَةُ الدُّعَاءِ تَحْتَ قُبَّتِهِ،** طعمش چشیده می‌شود. البته کسی آنجا برود دیگر دعا برایش نمی‌ماند! گفت:

گفته بودم چو بیایی غم دل با تو بگویم چه بگویم که غم از دل برود چون تو بیایی

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

^۷ مجلسی، زادالمعاد، ص ۵۱۱.